

Наталя Завісько

ПЕРШІ КУРСИ НОВОЇ МУЗИКИ В УКРАЇНІ

Зовсім недавно музичне життя української культури відзначилося новою, значною і помітною подією – Першими київськими міжнародними майстер-класами нової музики «Cours». Подія ця могла б і не вийти за рамки «звичних» та «буденних», якби подібний прецедент уже зустрічався в історії українського музичного життя. Відтак, висвітлення цієї теми стає особливо актуальним і, сподіваємося, зацікавить Читача.

Організовані силами ансамблю сучасної музики *Nostri Temporis* та Гете-інститутом у Києві, за підтримки культурно-освітнього центру «Майстер клас», Польського інституту в Києві, Національної спілки композиторів України та Інститутом Адама Міцкевича, мистецький проект *Cours* – це спроба надати можливість молодим українським композиторам та музикознавцям показати себе та послухати інших, отримати навик роботи у форматі майстер-класів, зрештою зробити переоцінку власного творчого потенціалу в бік його розширення та збагачення. Протягом тижня шестеро молодих мистців з України (А. Аркушина, В. Кияниця, А. Кобзар, К. Майденберг, О. Мануляк, О. Серова) і троє їхніх закордонних колег (Г. Майргофер (Німеччина), К. Непельський (Польща), М. Полеухіна (Росія)) спіл-

кувалися між собою, презентували себе та свою творчість і відвідували заняття провідних композиторів світу: Гергарда Штеблера (Німеччина), Сергея Невського (Росія) та Сергія Пілотікова (українського композитора, що погодився замінити Тадеуша Велецького – польського композитора і контрабасиста, який, на жаль, через стан здоров'я не зміг відвідати майстер-класи). Цю ж можливість отримали й учасники-музикознавці (О. Найдюк та Д. Полячок), що були запрошені на проєкт з метою висвітлити в своїх наукових розвідках актуальні питання сучасного музичного мистецтва.

Тиждень «курсів» нової музики у Києві вражав своє насиченістю: окрім щоденних майстер-класів, відбувалися концерти з творів усіх учасників проєкту, проводилися лекції викладачів Cours. Молоді композитори та музикознавці мали можливість не лише перейняти частинку досвіду своїх старших та вже визнаних колег, але й отримати практичний навик праці з музикантами-виконавцями – учасники ансамблю *Nostrī Temporis* не просто виконували їхні композиції, але й допомагали у корегуванні партитур творів, консультували стосовно різноманітних музично-технічних елементів. Завершився цей проєкт передбачено яскраво й урочисто – виконанням усіх написаних за час перебування на майстер-класах творів, нагородженням переможців проєкту (Анна Аркушина (композитор) та Дмитро Полячок (музикознавець) та радісним ентузіазмом на подальші мистецькі звершення сучасної української музики.

Прокоментувати та розкрити деякі важливі питання в підготовці цього проєкту погодився один з його організаторів та керівників, композитор Богдан Сегін.

Перше питання цілком традиційне – як і чому виникла ідея створення проєкту такого типу?

Відповідь на це питання може бути або дуже розгорнута, або дуже короткою. Розгорнута відповідь пов'язана з моїм особистим досвідом. Так, перші в моєму житті майстер-класи я відвідав у 2000 році в Чехії, на які мене запросив як представника з України Іван Небесний. Цей проєкт був організований для композиторів та ударників. Завдання першого – створити твір для трьох нестандартних інструментів, завдання другого – його виконати. Відтак розпочався мій власний досвід участі у форматі європейських майстер-класів, що поповнився у подальшому участю в програмі *Gauda Polonia* в 2003 році. Того ж року відбулася поїздка в Австрію, і я мав можливість співпрацювати відповідно з польськими та австрійськими композиторами. Мабуть, саме в той час вперше до мене прийшла ідея створити подібний проєкт в Україні – адже нічого подібного досі не створювалося, а якщо й створювалося, то доволі нерегулярно і без особливого резонансу.

З іншого боку, в цьому питанні важливим є можливість реалізації задуманого. А вона появилася тоді, коли я тісно почав співпрацювати з ансамблем сучасної музики *Nostrī Temporis* у 2009 році. Спочатку був проєкт, з яким ми виступили на фестивалі «Контрасти» у Львові, пізніше відбулася концертна подорож з ансамблем по Україні. Тоді колектив запропонував мені стати їхнім офіційним директором, і можливість реалізації різноманітних проєктів значно зросла. Відтак

ідея організації Перших київських міжнародних майстер-класів нової музики виникла минулого року і за допомогою Гете-Інституту та наших партнерів реалізувалася в березні цього року.

Враховуючи Ваш особистий досвід участі в європейських майстер-класах, чи є Course прямою їхньою аналогією, чи це оригінальний український проект?

Майстер-класи – форма праці скрізь однакова – і в нашому проекті, і в іноземних проектах. Проте, особливість нашого проекту все ж є і полягає вона в наступному: по-перше, до участі в проекті були запрошені музикознавці, по-друге – це не просто майстер-класи, а конкурс, переможці якого отримують стипендію на написання твору для камерного ансамблю (його прем'єра відбудеться наступного року в рамках фестивалю «Музика молодих») та статті в одному з польських журналів. Це не є звісно прерогативою саме наших майстер-класів, проте у відповідних європейських проектах всі на рівноцінних умовах мають право отримати цю стипендію. У нас же передбачається нагорода виключно для українських учасників, що покликано бажанням підтримати та стимулювати саме молоде покоління українських композиторів і музикознавців.

Які критерії оцінювання застосовувалися при відборі учасників проекту?

Композиції, що подавалися на конкурс участі в майстер-класах, відбиралися за наступними принципами: перше, це технічний критерій – оформлення партитур і наявність запису твору. Інший критерій полягав в оцінці якостей і можливостей композиторів – наскільки вони спроможні і готові в рамках обмеженого часу майстер-класів (протягом декількох днів) дописати, правильно оформити свої твори і, тим самим, рівноцінно конкурувати з іншими активними учасниками проекту.

Твори, представлені на майстер-класах, подібні в своєму стильовому розв'язанні – витримані в ключі так званого музичного «неоавангарду». Чи це також один з критеріїв відбору учасників проекту?

Так не можна говорити – це повна профанація. Авангард – це період в розвитку світового мистецтва. У нас же авангардом називають все, що не зрозуміле, і виправдовуються тим, що в перекладі він означає «передовий загін». Не може бути такого поняття як «авангардна музика» чи «концерт авангардного композитора». Європейці, до слова, не зрозуміли б про що йдеться.

Тим не менше, при різноманітності та багатовекторності стильових пошуків сучасних українських композиторів, твори, представлені на Cours, в цьому аспекті явно подібні. Чи можна, в такому випадку, говорити про певну стильову тенденцію сучасної музики?

Фестивалі, що представляють сучасну українську музику, можна перерахувати на пальцях однієї руки, тому говорити про тенденцію немає підстав. А от тенденція «наздоганяти» у нас є. Наші композитори хочуть багато що сказати, але достеменно не знають як – це стосується володіння сучасними та актуальними

технічними засобами, якими наші композитори, на жаль, не володіють повною мірою...

Ще одне про визначення і терміни. Одне зі завдань наших курсів, окрім всього іншого, є популяризація терміну «сучасна класична музика», і я поясню чому. У нас вкорінилося поняття «сучасна академічна музика» або просто «академічна музика». Це справжнісінька радянська радянська, що досі у нас збереглася. До прикладу, в Польщі таке словосполучення – «сучасна академічна музика» – сприймається як нонсенс. Тому термін «сучасна класична музика», яке я в перше почув, до речі від Щетинського, й на мою думку є найкоректнішим означенням.

Повертаючись до нашої основної теми, що слід очікувати від Других київських міжнародних майстер-класів, які, очевидно, пройдуть наступного 2013 року?

Так, наступні майстер-класи дійсно пройдуть в першій половині березня наступного року. Відомо вже, що одним з викладачів буде німецький композитор Матіас Шпалінгер, також німецький ансамбль «musikFabrik» погодився виконати твір переможця. Ще міркуємо про зміну форми праці композиторів-учасників на самих майстер-класах – можливо, запропонуємо їм створювати твір на проєкті «від нуля», з самого початку, а не дописувати, доповнювати його як це було на щогорічних курсах. А поза тим, формат Cours залишиться без змін. Тож запрошуємо усіх бажаючих прийняти участь у наших проєктах.

Ви працювали в оргкомітетах різноманітних фестивалів («Контрасти», «Оксамитна Куртина», «Київ Музик Фест»), є організатором ряду проєктів, директором Ensemble Nostri Temporis та Міжнародного форуму «Музика молодих». Як людина, що зсередини знає специфіку організаційного процесу, скажіть, наскільки складно в Україні на сьогоднішній день довести мистецький проєкт до повної реалізації?

Складно, але можливо. Якщо маєш справу з недержавними фундаціями – значних проблем не виникає, чого не скажеш про державний фонд. Дуже рідко, коли можна добитися державних коштів на організацію різноманітних мистецьких акцій, але якщо й випадає така нагода, то починаються проблеми з освоєння коштів, з їхньою вчасною виплатою тощо. Думаю, це потрібно врегулювати на законодавчому рівні, і тоді держава зможе абсолютно адекватно фінансувати власні мистецькі програми. Наразі найкомфортніше працюється з організаціями, що радо відгукуються на різні мистецькі заходи і тим самим надихають проєктувати далі і більше.

Музикантам, любителям сучасної музики й загалом культурно-свідомій верстві українського суспільства залишається лише потішитися подібним акціям і з нетерпінням очікувати й підтримувати наступні мистецькі проєкти.

